

Міністерство освіти і науки України

Сумський державний університет

Факультет іноземної філології та соціальних комунікацій

Кафедра германської філології

БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

Спеціальність 035 «Філологія»

**Спеціалізація 035.041 «Германські мови та літератури (переклад включно),
перша – англійська»**

Особливості навчання іноземної мови дорослих

Допущено до захисту «__» _____ 20__ р.

Зав. каф. германської філології ____ канд. філол. наук, проф. Кобякова І. К.

Виконала:

студ. групи ПР-61

Козачук Дар'я Олегівна

Науковий керівник:

канд. філол. наук

Куліш Владислава Сергіївна

Суми 2020

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ОСОБЛИВОСТЕЙ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДОРΟΣЛИХ	5
1.1 Цілі і задачі навчання іноземної мови	5
1.2 Психолінгвістичні особливості навчання іноземної мови дорослих	8
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ОСНОВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДОРΟΣЛИХ.....	12
2.1 Реалізація комунікативного методу навчання іноз. мови дорослих.....	12
2.2 Реалізація методів активного навчання іноземної мови дорослих.....	16
2.3 Реалізація інтенсивних методів навчання іноземної мови дорослих	18
ВИСНОВКИ	21
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	23

ВСТУП

Зміна суспільно-політичної обстановки, розвиток міжнародних контактів у всіх сферах, консолідація цих контактів і міжнародна інтеграція привели до зростання ролі і значення навичок, і умінь іншомовного спілкування.

У зв'язку з модернізацією освіти одним з найважливіших завдань, що стоять перед навчальними закладами, є формування ключових компетенцій, особливо актуальним стає питання компетентнісного підходу в освіті.

Знання іноземної мови відкриває майбутньому фахівцю доступ до закордонних джерел інформації, без яких у цей час неможлива діяльність дипломованого фахівця. Уміння працювати з оригінальною літературою за фахом включає в себе отримання інформації, що міститься в тексті, її критичне осмислення, узагальнення, аналіз і оцінку достовірності. Іншомовна компетентність забезпечує готовність людини реально використовувати отримані знання в умовах професійного середовища.

У епоху глобалізації і науково-технічного прогресу все більше людей починають вивчати англійську мову для поглиблення своїх знань у галузях науки і техніки, бізнесу, освіти, соціального життя. Тож, вивчення іноземної мови стає актуальним для дорослих, які в свій час не отримали достатньо знань для того, щоб використовувати іноземну мову у професійній діяльності, тобто не використовувати послуги перекладача, а самостійно, вільно спілкуватися з діловими партнерами та вести переговори.

Тож, тема моєї бакалаврської роботи «Особливості навчання іноземної мови дорослих» є **актуальною**.

Аналіз літератури засвідчив, що проблемою особливостей навчання іноземної мови займалися, як вітчизняні так і зарубіжні вчені, такі як: Богуш А. М., Буга Н. Ю., Вишневецький О. І., Віцюк А. А., Галиця І. О., Ніколаєва С. Ю., Потюк І. Є., Саєнко Н. С., Смоліна С. В., Adar M., Buram M., Cohen L.

Метою бакалаврської роботи є вивчення особливостей навчання іноземної мови дорослих.

Для досягнення поставленої мети мені необхідно вирішити такі **завдання**:

1. Розглянути цілі і задачі навчання іноземної мови;
2. Описати психолінгвістичні особливості навчання іноземної мови дорослих;
3. Проаналізувати реалізацію комунікативного методу навчання іноземної мови дорослих;
4. Проаналізувати реалізацію методів активного навчання іноземної мови дорослих;
5. Проаналізувати реалізацію інтенсивних методів навчання іноземної мови дорослих.

Об'єктом дослідження є особливості навчання іноземної мови, в той час як **предметом роботи** є засоби навчання іноземної мови дорослих.

Методи дослідження. В основу цього дослідження покладено методи логічного узагальнення, порівняння та систематизації психолого-педагогічних, лінгвістичних та методичних досліджень.

Теоретична значущість полягає у систематизації теоретичних передумов дослідження особливостей навчання іноземної мови дорослих.

Практичне значення роботи полягає в тому, що результати наприкінці можуть бути використані в розробці лекційних та практичних курсів з англійської мови, методики викладання іноземних мов.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ОСОБЛИВОСТЕЙ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДОРΟΣЛИХ

1.1 Цілі і задачі навчання іноземної мови

У цей час, для сучасного фахівця знання хоча б однієї або двох іноземних мов стає необхідною умовою його професіоналізму, формування його як громадянина і як особистості, а професійно-орієнтована іншомовна компетенція включається експертами в галузі освіти до переліку ключових (загальних) компетенцій людей з вищою освітою.

Необхідність задоволення особистісно-значущих і професійних потреб фахівців з вищою освітою в галузі володіння іноземною мовою привела до усвідомлення необхідності оптимізації професійно-орієнтованої іншомовної підготовки в цілому та уточнення цілей навчання зокрема.

Впровадження компетентнісного підходу в освітній процес направлено на підготовку не тільки високопрофесійного конкурентоспроможного випускника, а й людини, яка має в своєму світогляді необхідний набір етичних установок, який забезпечує адекватне поведіння в динамічному мінливому середовищі і готова взяти на себе відповідальність у різних життєвих та професійних ситуаціях.

У підготовці фахівця, здатного до мобільності в умовах нового часу, важко переоцінити значення комунікативної компетентності, яка є результатом якісної професійної освіти.

Під компетентнісним підходом в освіті розуміють метод навчання, який спрямований на розвиток в учнів здібностей вирішувати певного класу професійні завдання відповідно до вимог до особистісних професійних якостей: здатність шукати, аналізувати, відбирати і обробляти отримані відомості, передавати необхідну інформацію; володіння навичками взаємодії з оточуючими людьми, вміння працювати в групі; володіння механізмами планування, аналізу,

самооцінки власної діяльності в нестандартних ситуаціях або в умовах невизначеності; володіння методами і прийомами вирішення проблем [8, с. 65].

Такий підхід висуває певні вимоги до учнів і рівня володіння ними іноземною мовою. У зв'язку з цим розрізняють базові та просунуті компетенції в учнів [6, с. 31].

На базовому рівні передбачається володіння мовою як засобом спілкування (певний словниковий запас, володіння основними граматичними структурами, знання закономірностей функціонування мови, знайомство з культурним середовищем і т. д.).

Просунутий рівень передбачає, що учні будуть використовувати іноземну мову для вирішення практичних завдань, наприклад для пошуку необхідної інформації за профілем своєї спеціальності [29, с. 567]. Цей рівень має міждисциплінарний характер і оцінюється по результату, а не тільки по правильності вживання певних граматичних конструкцій та активної лексики.

Основним засобом формування ключових компетенцій при вивченні іноземної мови виступають різні технології, форми і методи навчання. У число таких форм і методів входять: монолог вчителя; фронтально-індивідуальне опитування; інформуючі бесіди; самостійні роботи з підручником за завданнями вчителя; демонстрація фільму; традиційна контрольна робота.

Дослідники компетентнісного підходу до навчання пропонують кілька класифікацій ключових компетенцій: 1) ціннісно-смілова, 2) загальнокультурна, 3) навчально-пізнавальна, 4) інформаційна, 5) комунікативна, 6) соціально-трудова, 7) особистісного вдосконалення [12, с. 56].

Кожна з компетенцій включає великий комплекс знань, умінь, навичок і цінностей. Слід зауважити, що навчання іноземної мови передбачає формування комунікативної компетентності – здатності до іншомовного спілкування.

Визначають такі складові комунікативної компетентності особистості [17, с. 76]:

— знання норм і правил спілкування,

- вміння передавати і відтворювати інформацію,
- розуміння невербальних елементів спілкування,
- здатність налагоджувати контакт з людьми з урахуванням їх статі, віку, соціокультурних, статусних особливостей,
- здатність переконати співрозмовника,
- вміння правильно оцінити співрозмовника.

Н. Ф. Бориско [11, с. 118] виділяє такі складові іншомовної комунікативної компетентності, як:

- 1) навчально-стратегічна компетентність;
- 2) мовні компетентності (фонетична, лексична, граматична, орфографічна, орфоепічна);
- 3) мовленнєві компетентності в говорінні, аудіюванні, читанні, письмі і перекладі;
- 4) лінгвосоціокультурна компетентність.

Навчаючи комунікації іноземною мовою, необхідно довести лінгвокультурологічну компетенцію суб'єкта до рівня, що дозволяє йому адекватно спілкуватися з носієм мови.

Потік інформації, розвиток науки і технологій, сфера економіки, наукова діяльність, змушують спілкуватися з представниками іншомовної культури. Для успішної співпраці необхідно не тільки володіти іноземною мовою, а й приймати культурний світ співрозмовника. Розбіжності в поглядах, у світосприйнятті навколишнього середовища є причиною взаємонерозуміння.

Основним завданням навчання іноземним мовам в немовних вузах є досягнення такого рівня знань, який необхідний для використання його на практиці в майбутній професійній діяльності. Сам предмет «іноземна мова» інтегрується з профілюючими дисциплінами, виступає як засіб систематичного поповнення професійних знань, активно використовує різні методи навчання, що формують у майбутнього фахівця необхідний обсяг умінь і навичок [30, с. 212].

Професійно-орієнтована іншомовна компетентність включає в себе наступні її види [16, с. 17]:

- інформаційно-тематичний вид;
- понятійний вид;
- концептуальний вид;
- мовний вид (вміння будувати в усній і письмовій формах зв'язне висловлювання для вираження своїх думок у процесі спілкування) [26, с. 185];
- соціолінгвістичний вид, який передбачає володіння мовними навичками в конкретних ситуаціях;
- країнознавчий та культурологічний види, які сприяють отриманню знань про традиції і спосіб життя носіїв мови.

Таким чином, компетентнісний підхід в навчанні іноземної мови розвивається як альтернатива традиційному навчанню, в процесі якого йде оволодіння знаннями, вміннями, навичками, що обмежують їхнє практичне застосування в майбутній професійній діяльності і недостатньо враховують сутність компетентності сучасної людини в умовах конкуренції вільного ринку.

1.2 Психолінгвістичні особливості навчання іноземної мови дорослих

Як відомо, кожна людина, яка починає вивчати іноземну мову в зрілому віці (після 30 і вище), стикається з такими труднощами [1, с. 54]:

- в першу чергу, психологічними, так як відсутня природна потреба і відповідно практика у використанні іноземної мови в реальному житті, тому спостерігається низький результат, що впливає на бажання продовжувати навчання. Від дорослого потрібно значно більше сили, ніж від дитини, тому що психічні процеси вже стабільні, що означає припинення активного розвитку, як стверджував відомий швейцарський психолог Е. Клапаред ще в 20-х р. ХХ ст.; вивчення ж іноземної мови вимагає запам'ятовування великої кількості правил, лексичних одиниць, гнучкості мислення для формування вміння вираження

своїх і розуміння чужих думок; отже, витрачається більше часу, сил в порівнянні з більш молодими поколіннями;

- матеріальними – вивчення іноземної мови відбувається в школі чи у вузі, але, як правило, цього виявляється недостатньо для оволодіння мовою на комунікативному рівні. Хоча багато дослідників в області методики навчання іноземних мов у своїх роботах дають рекомендації про створення ситуацій, наближених до умов реального життя, наприклад, при навчанні різним видам читання, необхідна додаткова мовна практика на мовних курсах або на заняттях з репетитором;

- територіальними – віддаленість країн мови, яку вивчають, їх важкодоступність, відсутність можливості регулярної усної та письмової практики досліджуваної мови, як засобу спілкування в рецептивних і продуктивних видах мовленнєвої діяльності, наприклад, при перегляді телепередач на мові, що вивчається, як це відбувається в західних країнах;

- соціокультурними – наявність елементів іншої, «чужої» культури, їх відсутніх у культурі рідної країни, і які важко зрозуміти і прийняти. Вчені-лінгвісти вивчають різні нюанси і аспекти мови і мовлення. Інформацію з таких досліджень можна використовувати у методиці навчання іноземних мов для подолання даного виду труднощів, наприклад: використання комунікативних стратегій ввічливості, особливості вживання певних мовних елементів в різних дискурсах (наприклад, пасивного стану в політичному дискурсі або діалектизмів на прикладі художніх творів) [10, с. 64].

Таким чином, очевидно, що оволодіння мовою в спеціально організованих умовах навчання є процесом складним, в ході якого знання, вміння і навички не засвоюються раз і назавжди, як у багатьох інших навчальних дисциплінах, але потребують постійного тренування і практики.

Слід зазначити, що А. А. Леонтьєвим були сформульовані загальні принципи процесу засвоєння іноземної мови: комунікативний, когнітивний і особистісний [15, с. 214]. Розглянемо їх детальніше.

Комунікативний принцип забезпечує цілеспрямований і мотивований процес спілкування. У той час, як когнітивний принцип передбачає процес оволодіння мовою, у якому вона розуміється як система значень, актуалізованих в образі світу або в процесах породження і сприйняття мови. Особистісний принцип передбачає використання набутих навичок і умінь у живому спілкуванні, враховуючи індивідуальні стратегії і стилі учнів, їхні інтереси.

Все сказане необхідно враховувати для формування стійкої мотивації дорослих учнів при вивченні іноземної мови. Вона є одним з психологічних чинників успішності оволодіння іноземною мовою. При високій мотивації навчання буде відбуватися ефективно навіть при методичних недоліках [24, с. 78].

У процесі оволодіння другою мовою у людини відбувається формування вторинної мовної особистості. Під поняттям вторинної мовної особистості М. Д. Галь-Сковен розуміє сукупність здібностей/готовності людини до «виробництва» мовних вчинків в умовах автентичного спілкування з представниками інших культур. Дана сукупність є метою і результатом оволодіння іноземною мовою [2, с. 61]. Процес формування вторинної мовної особистості непростий, особливо у дорослої людини, тому надзвичайно важливо застосовувати правильні стратегії навчання.

Як приклад можна розглянути стратегії розуміння іншомовного тексту або мовлення іноземною мовою, пред'явленої в письмовій формі. Як правило, людина, що вивчає іноземну мову вважає, що для розуміння іноземного тексту потрібно мати відмінну пам'ять і знати слова. Дійсно, в словниковому складі будь-якого тексту можна помітити, що деякі слова вживаються дуже часто. Вчені складають словники загальноживаних слів. Наприклад, Longman Dictionary of Contemporary English [28], що містить більше 200 тис. слів, має наступні позначки: позначка S1 означає, що дане слово входить в тисячу найуживаніших слів при усному спілкуванні (до таких відносяться *best, early, modern, public, save, slightly, understand* etc.), а W2 – це слово входить в 2 000 найбільш уживаних

слів в письмовій мові (серед них можна знайти *consideration, link, recall, spokesman, strategy, warning* etc.) [27].

Насправді, розуміння тексту в більшій мірі залежить від знання граматики (включаючи, зрозуміло, синтаксис) і куди менше від знання значень слів [5, с. 110].

Таким чином, головні психолінгвістичні особливості навчання дорослих іноземної мови полягають в урахуванні труднощів, що виникають в процесі навчання, у тому числі проблем засвоєння основних принципів іноземної мови та застосуванні індивідуалізованих стратегій навчання для кожного. У такому випадку процес навчання іноземної мови дорослих буде відповідати не тільки комунікативним і когнітивним очікуванням, а й особистісним, надаючи можливість використовувати індивідуальні стилі і стратегії навчання, виходячи з особистих інтересів і життєвих потреб.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ОСНОВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДОРΟΣЛИХ

2.1 Реалізація комунікативного методу навчання іноземної мови дорослих

Як відомо, метою навчання іноземної мови є практичне оволодіння мовою, засвоєння системи мови і придбання мовних умінь.

Спеціально проведені дослідження показали, що більше 90% навчальних занять з іноземної мови переважно спрямовані на навчання системі мови, а не на оволодіння нею. Основним суб'єктом і об'єктом навчання при традиційній методиці виступає викладач. Він направляє види мовної діяльності, дає коментарі і організовує процес навчання в цілому. При цьому методи і прийоми навчання не спрямовані на формування і розвиток мовних навичок і умінь учнів.

У цей час широко використовується так звана комунікативна методика освоєння мови. Комунікативний підхід у вивченні мови (communicative approach) – зовсім не нова методика: за кордоном вона з'явилася приблизно в 60-х роках минулого століття, а в нашу країну прийшла приблизно в середині 90-х. У той час усі, хто вивчав англійську мову почали скаржитися, що «все розуміють, а говорити не можуть». На шлях боротьби з цією невідповідністю і вступили прихильники комунікативного підходу [3, с. 47].

З тих пір комунікативна методика значно змінилася і набула масового поширення по всьому світу. Спочатку вона передбачала групові заняття з носієм мови. З першого ж уроку навчання велося англійською мовою. Пізніше підхід зазнав деяких змін, і тепер він використовується як в групі, так і на індивідуальних заняттях.

Слід зауважити, що під час комунікативного навчання використовується безліч навчальних матеріалів, адже вони грають найважливішу роль. У методиці викладання іноземних мов виділяють три види навчальних матеріалів: засновані

на тексті, комунікативній задачі, реалії. Комунікативна методика передбачає обговорення реальних життєвих ситуацій з використанням вивченої граматики і лексичних одиниць, які необхідні для кожної окремої теми. У будь-якому випадку, обговорення цікавих та важливих тем викликає інтерес, який сприяє оволодінню іноземної мови, тобто формуванню комунікативної компетентності [20, с. 53].

На уроках важливо застосовувати автентичні матеріали, такі як: журнали, газети, відео- та аудіоматеріали, карти, таблиці, графіки, інструкції, які стають важливими елементами для побудови комунікації.

Основне завдання комунікативної методики – допомогти учневі позбавитися мовного бар'єру. Близько 70% заняття за комунікативною методикою присвячено розмовній практиці на різні теми. Комунікативний підхід розрахований на розвиток усного та писемного мовлення, словникового запасу, граматики, навичок аудіювання і читання. Викладач проходить з учнем три стадії навчання: engagement (залучення), study (дослідження) і activation (активація – використання) [23, с. 42].

Як і будь-який інший спосіб вивчення мови, комунікативний підхід трансформувався з часом, проте його основоположні принципи не змінилися. До них можна віднести наступні [19, с. 32]:

1. Учень починає говорити англійською з першого заняття. Навіть якщо він вивчає мову без попередніх базових знань, на першому уроці обов'язково опануються кілька десятків фраз. Це дозволяє швидко звикнути до звучання мови, попереджає появу мовного бар'єру або позбавляє від нього.

2. Вивчаючи мову за цією методикою, не потрібно вибирати: говорити вільно або говорити правильно. Завдання полягає в тому, щоб зробити мову швидкою й грамотною одночасно.

При навчанні використовуються сучасні автентичні матеріали. Ретельно опрацьовані англійськомовні тексти містять захоплюючий практичний матеріал, який може бути використаний у житті і у професійній діяльності. Учні вчать не тільки чути, але і розуміти англійську мову. На заняттях учні прослуховують і

розбирають разом з викладачем невеликі аудіо- та відеоматеріали. Зазвичай такий матеріал використовується як основа для дискусії.

Комунікативна методика навчання англійської мови спрямована на розвиток вміння спонтанно говорити на різні теми. На заняттях використовується в основному тільки досліджувана мова. Викладач іноді пояснює складні нюанси українською мовою, проте 90% заняття проводиться англійською мовою [13, с. 129]. Такий прийом дозволяє не тільки перейти на використання англійської мови, а й перестати подумки перекладати українські фрази на англійську і навпаки. Комунікативна методика передбачає дуже правильний і простий принцип вивчення граматичних конструкцій. Викладач пояснює те чи інше правило і разом з учнями починає відпрацьовувати його на практиці, доводячи його використання до автоматизму. Аналогічно роблять і з новими словами.

На уроках учні обговорюють цікаву тему і вчаться застосовувати нову конструкцію або лексику в процесі розмови. Наприклад, викладач пояснює другий тип умовних речень і пропонує поговорити про мрії: *If I won much money, I would buy a Ferrari* (Якби я виграв багато грошей, я б купив «Феррарі»). Після 5-10 пропозицій учні легко запам'ятовують цю конструкцію і розуміють принципи її використання. Тобто граматику і лексику фактично не є основним об'єктом вивчення, а використовується як допоміжний матеріал і вчиться автоматично.

Тож, як бачимо, описана вище методика комунікативного підходу вивчення англійської мови підходить для навчання дорослих, адже у зрілому віці люди прагнуть швидкого та якісного засвоєння іноземної мови для своєї професійної діяльності.

Слід навести приклади завдань комунікативного підходу і описати хід уроку, на якому відбувається вивчення іноземної мови за допомогою перегляду відеофільмів. Для дорослих було прийнято рішення переглянути фільм "*Dead Poets' Society*" [35] англійською мовою з англійськими субтитрами. Субтитри

знадобилися для того щоб учні в ході перегляду фільму змогли почути і прочитати слова і в свою чергу записати нові лексичні одиниці.

Після перегляду фільму учні виконують вправи по переглянutoму матеріалу так звані “*After watching activities*”:

1. *Write down the phrases and words below, choose the appropriate translation: to live deliberately, seize the day, make life extraordinary, strive, filled with passion, noble pursuits, to sustain life, the endless trains of the faithless, contribute a verse.*

2. *Name and briefly describe the main characters of the film.*

3. *Answer the questions:*

Where and when is this story set?

What are the 4 pillars of Welton Academy?

What does the Latin phrase carpe diem mean?

What is the point of Mr. Keating's first class with the boys?

Why does he have them rip pages out of their books?

What was the Dead Poets Society? What did they do?

How does Mr. Keating get the boys to look at life differently? What specific techniques or methods does he use?

4. *Briefly retell the plot of the film [32].*

У результаті перегляду фільму учні познайомилися з правильною вимовою слів англійською мовою, отримали можливість вивчити нову, загальноживану лексику, змогли отримати повну картину того в яких випадках вживається лексична одиниця. Однією з основних цілей роботи учнів є встановлення спілкування, а саме за допомогою завдання (питання-відповідь) вони змогли провести комунікацію, обмінятися думкою і отримати відповіді на поставлені питання.

Таким чином, комунікативний підхід виправдовує сам себе і є ефективним для навчання дорослих, адже безпосередньо допомагає встановлювати контакт зі співрозмовником.

2.2 Реалізація методів активного навчання іноземної мови дорослих

Кожна людина потребує певних навичок мислення. Уміння аналізувати, порівнювати, виділяти головні речі з контексту, вирішувати проблеми, вміння вдосконалювати себе та вміння адекватного самоаналізу, бути відповідальним, незалежним, вміння творити та роботи в команді – ось що дитині потрібно для того, щоб увійти в цей світ. Активні форми та методи навчання можуть сприяти цьому.

Активні методи навчання – це система методів, що забезпечують активність та різноманітність розумової та практичної діяльності учнів у процесі засвоєння навчального матеріалу [9, с. 49]. Такі методи навчання базуються на практичній орієнтації, ігрових діях та творчому характері навчання, інтерактивності, різноманітних комунікаціях, діалозі та полілозі, використанні знань та досвіду учнів, груповій формі організації їх роботи, залученні всіх органів чуття до процесу навчання та активний підхід до навчання. Кожен метод активується тим, хто його застосовує.

У цей час не існує єдиної класифікації активних форм навчання. Розглянемо найбільш загальну класифікацію [21, с. 72].

За характером навчально-пізнавальної діяльності методи активного навчання поділяються на: імітаційні методи, засновані на імітації професійної діяльності, а не на наслідуванні. Імітація, у свою чергу, поділяється на ігрову та неігрову.

За типом діяльності учасників розрізняють методи, які ґрунтуються на: оптимізація процесів та структур; проектування об'єктів; вибір тактики дій в управлінських, комунікаційних та конфліктних ситуаціях; вирішення інженерних, наукових, управлінських або соціально-психологічних проблем; демонстрація та тренування навичок уваги, винахідливості, оригінальності, швидкого мислення та інших.

За кількістю учасників розрізняють: індивідуальні, групові, колективні методи, а також методи, що передбачають роботу учасників.

Хотілося б зокрема зупинитися на тому, що групова робота, особливо робота в малих групах (по 5-7 чоловік) є однією з характерних рис активного навчання [14, с. 54].

Наприклад, таким чином можна організувати узагальнення за темами, пройденими раніше, наприклад: Present Simple / Past simple / Future Simple.

Вчитель ділить учнів на групи та дає їм завдання. Групи обговорюють питання, виділяють і записують важливі моменти та практичні приклади. Потім групи обмінюються своїми записами та можуть по бажанню доповнити записи, але вони не повинні виправляти записи іншої групи. Через декілька хвилин групи знову обмінюються записами та знайомляться з виправленнями іншої команди. У кінці кожна група представляє результати своєї роботи. Вчитель при необхідності корегує виступи кожної групи і підводить підсумки роботи [33].

Робота в команді, спільна проектна і дослідницька діяльність, відстоювання своєї позиції і толерантне ставлення до чужої думки, прийняття відповідальності за себе і команду розкриває якості особистості, моральні установки і ціннісні орієнтири дорослого, що відповідають сучасним потребам суспільства.

Ігрова форма розбору і презентації матеріалу, можливість рухатися і розмовляти в процесі обговорення завдань, підключення творчості при підготовці презентації, змагання команд, азарт, значна частка самостійності на уроці, відповідальність за правильність подання матеріалу та засвоєння його іншими – усе це викликає розвиток високої вмотивованості не тільки при навчанні школярів, а й дорослих також підсилюючи в них інтерес і бажання займатися.

Однією з найулюбленіших форм активного навчання стали ігрові форми занять.

Для ознайомлення дорослих з лінгвокраїнознавчими темами, пов'язаних з Великою Британією, Лондоном, можна провести інтерактивну гру-подорож по містах Англії. На кожній зупинці групи вирішують запропоновані їм завдання, при цьому змагаються в конкретних знаннях, ерудиції, умінні спілкуватися в

команді і відстоювати не свою особисту думку, а думку своєї команди. Наведу приклади запитань:

1. *What is the official name of the country we usually call Great Britain? (The United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland.)*
2. *What are the main colours of the Union flag? (Blue, red and white.)*
3. *Which the most famous airport in London do you know? (Heathrow.)*
4. *What is a favourite hot drink of all British people? (Tea.)*
5. *Who was called "An Iron Lady"? (Margaret Thatcher.)*
6. *What is the seventh biggest city in the world? (It is London.)*
7. *Who ruled for the longest period in the English history, for 64 years. (It is Queen Victoria.)* [34].

Крім того, великою популярністю користуються рольові ігри. Під час вивчення теми про їжу “*What do British People like to eat?*” можна влаштувати справжнє кулінарне шоу, на якому учасники змагаються в приготуванні сендвічі. Також дорослі можуть спробувати себе в ролі рестораторів і придумати меню для своїх власних ресторанів. Усі готові меню не просто передають вчителю, але можуть послужити засобом розіграти діалоги в реальному часі, з шеф-кухарем, гостями та офіціантами.

Отже, системне і цілеспрямоване застосування активних методів в освітньому процесі дозволяє забезпечити ефективність освітнього процесу та гарантує досягнення запланованих цілей навчання дорослих.

2.3 Реалізація інтенсивних методів навчання іноземної мови дорослих

Інтенсивні методи навчання покликані сформувати в учня певний комплекс умінь і навичок за короткий термін та допомагають подолати психологічний бар'єр, який виникає при штучному формуванні вторинної мовної компетенції. Кінцевою метою навчання є наділення учня здатністю до спонтанного говоріння, яке є результатом активної розумової діяльності [4, с. 179].

Інтенсивна методика навчання іноземним мовам спочатку створювалася для умов курсового навчання. Експериментальна робота показала, що сугестопедична методика може використовуватися при роботі з будь-якими віковими групами. Однак старший етап навчання надає найбільше можливостей. Причинами цього є найбільший ступінь сформованості особистості, великий інформаційний запас, прагнення до пізнання світу через спілкування з іншими, наявність вихідної мовної бази.

Головним завданням інтенсивного методу навчання іноземної мови є опанування в умовах жорсткого ліміту часу іноземною мовою як засобом спілкування і засобом пізнання, виробити вміння і навички розуміння усного мовлення іноземною мовою в нормальному (природному) або близькому до нормального темпі при практично необмеженій побутовій, суспільно політичній та загальнонауковій тематиці [18, с. 83].

Уміння розуміти усне мовлення, що виробляється на початковому етапі інтенсивного навчання, вдосконалюється, перетворюється у навичку вже в самому курсі навчання і забезпечує розуміння від 50 до 100% обсягу одержуваної на слух інформації [7, с. 62]. У реальних умовах спілкування обсяг розуміння усного мовлення іноземною мовою може бути збільшений за рахунок «іншомовної активності» слухача, який може поставити запитання з приводу незрозумілого йому або попросити роз'яснити окремі моменти мови.

Слід зазначити, що основним засобом стимулювання творчої активності особистості учнів в розкритті її резервів є створення особливого психологічного клімату в навчальній групі, що виникає на основі довірчих і доброзичливих відносин між викладачем і учнями і між самими учнями, підвищеного емоційного настрою всього колективу і кожної особистості шляхом моральної підтримки і заохочення з боку викладача і колективу.

Для цього методу характерно ситуативно-тематичне організоване спілкування, використання рольових ігор, взаємопов'язаність навчання всіх видів мовленнєвої діяльності за провідною роллю аудіювання і говоріння, поєднання усвідомлюваного і неусвідомлюваного, принцип активності

(поєднання індивідуального і групового, індивідуального через групове) [22, с. 54].

Слід зауважити, що мета навчання іноземної мови з використанням інтенсивного методу може бути різною в залежності від етапів навчання, комунікативних потреб учнів [25, с. 86]. Найбільш повно розроблена методика інтенсивного навчання на початковому етапі. У деяких формах інтенсивного навчання (короткострокові курси, які користуються популярністю у дорослих) такою метою початкового етапу є створення рівня повсякденного спілкування на лексичному матеріалі і нормативної граматики навчальної мови [31].

Тож, інтенсивні методи набули поширення на короткотермінових курсах навчання іноземним мовам для дорослих і не всі прийоми і форми роботи прийнятні для загальноосвітніх середніх шкіл. Але основні ідеї такого навчання (ситуативно-рольове навчання, створення комунікативно сприятливого клімату на уроці, стимулювання творчих можливостей учнів у мовній діяльності) можуть бути використані і для шкіл і при навчанні дорослих.

ВИСНОВКИ

У бакалаврській роботі здійснено розгляд та аналіз вивчення особливостей навчання іноземної мови дорослих.

Впровадження компетентнісного підходу в освітній процес направлено на підготовку не тільки високопрофесійного конкурентоспроможного випускника, а й людини, яка має в своєму світогляді необхідний набір етичних установок, який забезпечує адекватне поведіння в динамічному мінливому середовищі і готова взяти на себе відповідальність у різних життєвих та професійних ситуаціях. У підготовці фахівця, здатного до мобільності в умовах нового часу, важко переоцінити значення комунікативної компетентності, яка є результатом якісної професійної освіти.

Під компетентнісним підходом в освіті розуміють метод навчання, який спрямований на розвиток в учнів здібностей вирішувати певного класу професійні завдання відповідно до вимог до особистісних професійних якостей: здатність шукати, аналізувати, відбирати і обробляти отримані відомості, передавати необхідну інформацію; володіння навичками взаємодії з оточуючими людьми, вміння працювати в групі; володіння механізмами планування, аналізу, самооцінки власної діяльності в нестандартних ситуаціях або в умовах невизначеності; володіння методами і прийомами вирішення проблем.

Аналіз теоретичних джерел показав, що кожна людина, яка починає вивчати іноземну мову в зрілому віці, стикається з такими труднощами: психологічними, матеріальними, територіальними, соціокультурними.

Були описані головні методи освоєння іноземної мови дорослими: комунікативний метод, активні методи, інтенсивний метод. Комунікативна методика навчання англійської мови спрямована на розвиток вміння спонтанно говорити на різні теми. Активні методи навчання базуються на практичній орієнтації, ігрових діях та творчому характері навчання, інтерактивності, різноманітних комунікаціях, діалозі та полілозі, використанні знань та досвіду учнів, груповій формі організації їх роботи, залученні всіх органів чуття до

процесу навчання та активний підхід до навчання. Головним завданням інтенсивного методу навчання іноземної мови є опанування в умовах жорсткого ліміту часу іноземною мовою як засобом спілкування і засобом пізнання, виробити вміння і навички розуміння усного мовлення іноземною мовою в нормальному (природному) або близькому до нормального темпі при практично необмеженій побутовій, суспільно політичній та загальнонауковій тематиці.

Тож, системне і цілеспрямоване застосування комунікативного методу, активного, інтенсивного методів в освітньому процесі дозволяє забезпечити ефективність освітнього процесу та гарантує досягнення запланованих цілей навчання дорослих.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Богуш А. М. Формування мовної особистості на різних вікових етапах : монографія /А. М. Богуш, Трифонова О.С., Кисельова О.І. та ін.; за ред. акад. А. М. Богуш. – Одеса : ПНЦ АПН України, 2008. – 272 с.
2. Буга Н.Ю. Становлення наукової та інноваційної діяльності у вищих навчальних закладах / Н.Ю. Буга // Економіст. – 2006. –№ 9. – С. 60–64.
3. Вишневський О. І. Методика навчання іноземних мов: Навч. посіб. /О. І. Вишневський//– 2-ге вид., перероб. і доп. – Київ: Знання, 2011. – С. 46-59.
4. Віцюк А. А. Становлення та розвиток основних положень методики інтенсивного навчання іноземних мов: головні ідеї та принципи / А. А. Віцюк // Вісник ЛНУ ім. Т. Г. Шевченка. – № 10 (221). – Ч. I, 2011. – С. 178–186.
5. Волкова Г. К. Організація навчання учнів мовної здогадки про значення сталих словосполучень англійської мови /Г. К. Волкова// Методика викладання іноземних мов. – 1992. – Вип.20. – С. 110–113.
6. Галиця І.О. Інноваційні механізми активізації педагогічного і наукового процесів / І.О. Галиця // Вища школа. – 2011. – № 7/8. – С. 31–37.
7. Гуревич Р.С. Інформаційно-телекомунікаційні технології в підготовці майбутнього фахівця / Р.С. Гуревич // Неперервна професійна освіта: теорія і практика. – Київ, 2002. –№ 4. – С. 61–68.
8. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти : вивчення, викладання, оцінювання / [науковий редактор українського видання доктор пед. наук, проф. С.Ю. Ніколаєва] – Київ: Ленвіт, 2003. – 273 с.
9. Коломінова О. О. Формування англомовної лексичної компетенції /О. О. Коломінова//Іноземні мови. – 2005. – №2. – С.48–51.
10. Кошечко Н.В. Методика викладання у вищій школі: Навч. посібник / Н.В. Кошечко//. – Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2013. – 115 с.
11. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник / Колектив авторів під керівн. С.Ю. Ніколаєвої. – Київ.: Ленвіт, 2002. – 327с.

12. Методика формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції: Курс лекцій: [навч.-метод. посібник для студ. мовних спец, осв.-кваліф. рівня «магістр»] / Бігич О.Б., Бориско Н.Ф., Борецька Г.Е. та ін. / За ред. С.Ю. Ніколаєвої. – Київ: Ленвіт, 2011. – 334 с.

13. Потюк І. Є. Комунікативна компетенція як невід’ємна складова навчально-виховного процесу / І. Є. Потюк // Молодь і ринок : наук.-пед. журн. / Дрогобицький державний педагогічний університет ім. І. Франка. – Дрогобич, 2012. – № 1 (84). – С. 128–133.

14. Практикум з методики викладання англійської мови у середніх навчальних закладах: Посібник. Вид. 2-е, доп. і перероб./ Кол. Авторів під керівн. С.Ю. Ніколаєвої. – Київ: Ленвіт, 2004. – 360 с.

15. Саєнко Н. С. Інноваційні технології у навчанні іноземних мов професійного спрямування / Н. С. Саєнко // Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти. – Вип. 18. – С. 213–221.

16. Смоліна С.В. Методика формування іншомовної лексичної компетенції / С. В. Смоліна // Іноземні мови. – 2010. – №4. – С. 16-23.

17. Сучасні технології навчання іноземних мов і культуру загальноосвітніх і вищих навчальних закладах: кол. монографія [Ніколаєва С.Ю., Борецька Г. Є., Майер Н.В. та ін.] : за ред. С.Ю. Ніколаєвої; техн. ред. І.Ф. Соболевої. — Київ: Ленвіт, 2015. — 444 с.

18. Adar M. Language Shock: Understanding the culture of conversation/M. Adar// William Merroy and company, Inc., New York, 2001.

19. Buram M. Teaching and assessing intercultural communicative competence/M. Buram// Clevedon: Multilingual, Matters Ltd. 2003.

20. Cohen L. Teaching Vocabulary to English Teacher Trainees / L. Cohen // Forum. - Vol.35. – 2006. - №1.

21. French Allen V. Techniques in teaching vocabulary / V. French Allen. - Oxford University Press, 2003. - 136 p.

22. Gardner D. Fostering autonomy in language learning / D. Gardner. – Zirve University, 2011. – 279 p.

23. Harmer J. How to Teach English / Jeremy Harmer. – Longman, 2007. – 288 p.
24. Holden W. R. Warm-ups, Work-outs and Wind-downs: Vocabulary Practice / William R. Holden // Forum. – Vol.34. – 2001. - №3-4. – P. 77–79.
25. Innovation in English Language Teacher Education / Edited by George Pickering and Professor Paul Gunashekar. – India, 2014. – 290 p.

ДОВІДКОВІ ДЖЕРЕЛА

26. Горелов И. Коммуникация, Лингвистический энциклопедический словарь. М.: Сов. энциклопедия, 1990. – 233 с.
27. Языкознание. Большой энциклопедический словарь / Гл. ред. В. Н. Ярцева — 2-е изд. — Большая Российская энциклопедия, 1998. — 685 с.: ил.
28. Longman dictionary of contemporary English. – Longman, 2015. – 2224 p.
29. Skeat Walter W. A Concise Etymological Dictionary of the English Language. – PERIGEE, 1980. — 674 p.
30. The Free Dictionary: Dictionary, Encyclopedia and Thesaurus [Electronic source] – Available at: <https://www.thefreedictionary.com/>

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

31. Т. О. Астапова. Навчання іноземній мови державних службовців і посадових осіб органів місцевого самоврядування: комунікативний аспект. Державна служба: аспекти та практики. - 2010. – 8 с.
32. Answer these | Dead Poets' Society. Available at: <https://10hendoterm4.wordpress.com/2012/10/24/answer-these/>
33. Google Docs. Конспект-план уроку. [Електронний ресурс] – Режим доступу:
https://docs.google.com/document/d/1MiHNPvIGYRSVEWlcGOSufeQY_iPe7gyhxc3LalsIw6E/edit?usp=sharing

34. Google Docs. Урок – вікторина з англійської мови на тему: «Do you know Great Britain?». [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://docs.google.com/document/d/1YZZgpvw-eVSyvwCMAce_h9mhT8geICL81SuP2YzhRe4/edit?usp=sharing

35. Turner Classic Movies. Dead Poets' Society. Available at: <http://www.tcm.com/this-month/article/21727%7C0/Dead-Poets-Society.html>